

22 квітня 2012, 06:42 (UTC¹ +2)

БАЙКОВЕ КЛАДОВИЩЕ

Київ, Україна

Від землі тягнуло холодом і не по-весняному бридкою вогкістю. Шматки туману повзли поміж свіжих могил, сріблястим бісером осідаючи на взутті та нижній частині джинсів.

Високий чоловік у чорній шкірянці стояв перед невеликим, нещодавно поставленим пам'ятником із темного граніту, на якому проступало рельєфне, філігранно висічене обличчя п'яти- чи шестирічного хлоп'яти. Хлопчик усміхався, виставляючи напоказ нестачу одного з передніх зубів на верхній щелепі. Барельєф вражав досконалістю й завершеністю, і водночас майстерність виконання робила його чужим, недоречним на цвинтарі. Чи то через незіпсуту дитячу усмішку, яка ніяк не в'язалася з понурим, устеленим хрестами й пам'ятниками полем, чи то через дірку в зубах, яка надавала кам'яному обличчю моторошної реальності, у всіх, хто бачив гранітний надгробок уперше, складалося враження, що хлопчак от-от підморгне.

Чоловік дивився на схід, де за залізничними коліями плинула Либідь, права притока Дніпра, і починались житлові будинки, що обступали станцію метро «Палац “Україна”». У тій стороні рівна, наче скатертина, синьо-сіра пелена

¹ Coordinated Universal Time (UTC) — синхронізований світовий час. Загальноприйнята точка відліку локального часу в часових поясах. За опорний UTC взято місцевий час на довготі Гринвіча чи Лондона (нульовий часовий пояс). UTC +2 означає, що поясний час на 2 години випереджує поясний час у Британії. Не так давно синхронізований час називали Greenwich Mean Time (середній час за Гринвічем) і позначали GMT.

хмар обривалась, не сягаючи обрїю, й у просвітку між хмарами й землею виднілось чисте небо; там починався день, висмоктуючи з-за горизонту перші світанкові барви і полохливе весняне тепло. Сховавшись за будинками, сходило сонце.

Через розставлені лікті його плечі здавались іще ширшими. Свіжа, не втрамбована земля просідала під ногами — чоловік важив центнер, не менше, і, судячи з того, як щільно облягала шкірянка талію, не страждав на надлишок жирових відкладень. Коротка стрижка робила свіжішим, омолоджувала обличчя, однак збляклий колір шкіри, підпухлі повіки і зморшки під очима вказували на те, що йому не менше сорока.

У проході між могилами з'явився ще один ранній відвідувач — миршавий лисуватий чоловік, на вигляд років шістдесяти, у потертому вельветовому жакеті, напнутому по верх в'язаної кофти, і великих старомодних окулярах. Він скидався на законсервованого в часі доцента одного з київських НДІ, який, урісши з корінням у крихітний кабінет зі струхлявілими меблями радянського зразка, роками длубається в нікому не потрібних диференційних рівняннях, силкуючись не помічати, що світова наука давно пішла вперед, а він залишився за бортом, забутий і покинутий. У руках він ніс штучний вінок із блідо-рожевими квітами.

Здоровань у шкірянці почув наближення відвідувача; на мить його губи скривились, а очі невизначеного кольору роздратовано зблиснули. Він не повертав голови, намагаючись не пускати голомозого інтелігента в поле зору, сподіваючись, що могила, до якої той простує, розташована подалі від пам'ятника із хлопчачим обличчям. На той момент він менше за все хотів бачити когось поряд із собою.

Здоровань помилився. Чолов'яга в потертому жакеті, загрибаючи ногами сипку землю, підійшов до сусіднього ряду

могил і спинився біля хреста на відстані п'яти кроків від гевала. Чоловік у шкірянці більше не міг ігнорувати відвідувача і, підібгавши губи, штрикнув його недобрим поглядом.

— Доброго ранку, — привітався «доцент», знімаючи окуляри і кілька разів змигуючи такими ж сірими й водянистими, як і вранішнє небо, очима. — Теж не любите товпитись на поминках? Ненавиджу юрмища, — слова не в'язалися з діями. Відчувалося, що худорлявий чолов'яга прагне розговорити дебелого незнайомця, який стовбичить нерухомо, неначе колона, повернувши масивну, вилицювату голову на схід; він одчайдушно потребував спілкування, вірячи, що зможе як не заглушити, то принаймні притлумити своє горе розмовою — могила із безпретензійним хрестом була геть свіжою. — Я прийшов затемна, ще о шостій, спочатку провідав маму, а тепер... — він гірко зітхнув, шморгнув гострим носом і провів долонею по лисині: — ...тепер от дружину.

Гевал у шкірянці мовчав і не рухався. Дивився на схід, чекав появи сонця і намагався уявити, звідки в затурканого інтелігента гроші на те, щоб хоронити близьких на Байковому кладовищі.

З півночі, з боку Протасового Яру, війнуло холодом. Вітер плутався в тумані поміж могил.

Ображений, пригнічений мовчанкою «доцент» звів голову:

— А ви прийшли до... — примружившись, він роздивився хлопчаче обличчя на граніті і здригнувся, настільки живим воно здавалось. — О... це ваш...

— Син, — глухо відповів чоловік, розуміючи, що інакше інтелігент не відчепиться.

— Співчуваю, — «доцент» похитав головою, картаючи себе за те, що секунду назад ображався на похмурого здорованя через мовчанку. Він з подивом збагнув, що хтось

інший у цю мить може почуватись ще гірше за нього. Надягнув окуляри, уважніше пригледівся до незнайомця і... сіпнувсь вдруге. Кожен м'яз, кожна складка на обличчі пашіли приховуваною злобою. Горе більшість людей робить нещасними. Небалакучого чоловіка в чорній шкірянці воно зробило жорстоким і жовчним.

Худорлявий знову глянув на рельєфне зображення на пам'ятнику, і цікавість перемогла:

— А що сталося? — «доцент» тут-таки похопився: — Пробачте, що я нахабнію. Якщо не хочете, можете не...

— Апластична анемія, — погляд незнайомця затуманився, лице розслабилось і стало м'якшим, не таким злим. — Апластична анемія найважчого ступеня. Це хвороба, яка вражає спинний мозок, і він через це перестає виробляти всі три типи кров'яних клітин: білі, червоні і... — здоровань уперше відвів погляд від сходу, нахиливши голову і втупившись під ноги. Лоб морщився, він не міг пригадати: — ...і ще якісь, я не пам'ятаю, — прохрипів він, злість повернулася на обличчя. — Лікарі обіцяли, що врятують його. Він чотири місяці пролежав у лікарні, його штрикали якимись препаратами, казали про пересадку спинного мозку, а потім він просто згорів... Уявляєш? — він виплюнув запитання просто в лице співрозмовнику. — За тиждень температура зросла до 42°, і його мозок зварився, — здоровань випустив повітря з легенів зі звуком, схожим на гарчання, переступив з ноги на ногу і гнівно роздув ніздрі. Він навмисно прийшов на могилу до світанку, коли на кладовищі ще немає людей, а тепер, не зовсім усвідомлюючи, як таке сталося, втягнувся в розмову з якимось плішивим придурком. — Йому було шість років... усього шість років... — чоловік замовк, заціпившись. Він не відчував вини, лише бажання помститися за смерть сина, помститися хоч комусь.

«Доцент» відступив на крок. У дебелому незнайомцеві було щось таке, що лякало. Худорлявий раптом відчув, що не може змусити себе співчувати гевалу. Вкотре ковзнувши поглядом по невисокій гранітній плиті, він схотів запитати, де тепер мама хлопчика, чому не прийшла на поминки, та передумав.

Кілька хвилин чоловіки мовчали. «Доцент», раз у раз поправляючи окуляри, порався біля хреста, прив'язуючи вінок з квітами. Впоравшись, він випростався і подивився на могилу сусіда. Під пам'ятником не було жодної квітки — ні живої, ні штучної. Чоловічок знизав плечима, склав руки за спиною і схилив голову перед могилою дружини.

Через хвилину йому несподівано здались надуманими свої страхи стосовно здорованя. Він ступив два кроки в напрямку чоловіка в чорній шкірянці і сміливо простягнув руку:

— Валерій Іванович.

Заскочений зненацька, гевал машинально відповів:

— Я Карий, — але руки не подав. Схаменувшись, він вищирився, очі покруглишали і спалахнули, наче дві жарини, на які дмухнули чистим киснем.

— Карий? — не зрозумів «доцент». Побачивши реакцію незнайомця, він залопотів: — Проб-бачте... не подумайте, що я...

Здоровань зміряв його сповненим презирства й болю поглядом, рвучко розвернувся і, піднявши комір куртки, закрокував геть.

Лисуватий чоловік вичікував цілу хвилину, неначе побоюючись, що гевал повернеться, і тільки тоді наважився наблизитись ще на крок до незвичайного пам'ятника.

«Карий?» — подумки перепитав він.

Витягнувши голову, «доцент» прочитав скромний напис під рельєфним портретом п'ятирічного хлопчика: